

Anastasia Romanova – Tyttö joka eli

Myytti ja historiakulttuuri animaatioelokuvassa *Anastasia* (1997)

Essi Oikarinen

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2024

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Essi Oikarinen

Anastasia Romanova - Tyttö joka eli. Myytti ja historiakulttuuri animaatioelokuvassa *Anastasia* (1997)

Sivumäärät: 28

Tutkielma keskittyy Anastasia Romanovaan ja häneen liittyvään myyttiin. Tarina Venäjän viimeisen tsaarin nuorimman tyttären selviytymisestä Jekaterinburgin teloituksesta vuonna 1918 on muodostunut aikojen saatossa. Tarinan mukaan Anastasia Romanova selviytyi Jekaterinburgin teloituksesta, pakeni bolševikkeja ja jatkoi elämäänsä vallankumouksen jälkeen. Aihe on elänyt jo sadan vuoden ajan ja se jatkaa eloaan edelleen populaarikulttuurissa, vaikka Anastasia Romanovan todellinen kohtalo selvisi jo vuonna 2007, kun viimeiset Romanov-perheen jäsenten jäännökset löydettiin Jekaterinburgista. Koko Venäjän viimeinen tsaariperhe murhattiin siis heinäkuussa 1918.

Tutkielmassa tarkastelen Anastasia-myytin osasia ja tulkitsen, millaisia aineksia populaarifiktioksi muovattu tarina kantaa mukanaan. Myyttisiksi elementeiksi olen määritellyt Anastasia- ja Rasputin-hahmot sekä Pietarin ja Pariisin ajallisina sekä paikallisina konteksteina. Näiden ohella keskityn myös elokuvan rakkaustarinan, musiikin ja sadunomaisuuden elementteihin. Analysoin aihetta alkuperäisaineistoni animaatioelokuva *Anastasian* (1997) avulla. Tutkielmassani keskeisiä käsitteitä ovat myytti ja historiakulttuuri, joiden kautta analysoin *Anastasia*-elokuvan keskeisiä elementtejä ja tuon esille, miten elokuvan tekijät ovat rakentaneet Anastasia Romanovan elämän lopusta populaarikulttuuriksi valjastetun tarinan.

Tutkimuskirjallisuutena käytän Markku Soikkelin teosta *Rakkauselokuvan käsikirja* (2018), Marc Millerin artikkelia ”Of Tunes and Toons: The Movie Musical in the 1990s” (2000), Marit Knollmuellerin artikkelia ”Anastasia(s): Cinematic Resurrections of an Imperial Grand Duchess 1928–1997” (2014) ja Jennifer E. Weymanin väitöskirjaa ”*The Biggest Con in History*”: *American Myth-Making in the Stage and Screen Adaptions of Anastasia* (2018). Kyseiset teokset tukevat hahmojen, tapahtumapaikan ja -ajan sekä elokuvan keskeisten piirteiden, kuten rakkauden, musiikin ja sadunomaisuuden tulkittamista. Esimerkiksi Weymanin väitöskirja tuo esille aiheen yleistä kontekstia, hahmoja, sadunomaisuutta sekä myytin rakentumista, koska Weyman keskittyy vahvasti väitöskirjassaan tuomaan esille sitä, miten myyttiä rakennettiin amerikkalaisen unelman mukaisesti, eikä Venäjän historian esille tuojana. Tutkin aihetta lähiluvun avulla, koska kyseinen metodi syventää elokuvan merkitysmailmaa.

Animaatioelokuva *Anastasia* rakentaa tarinaa Anastasia Romanovan selviytymisestä tuomalla esille historiallisten henkilöiden ja hahmojen välisiä yhteneväisyyksiä sekä korostamalla elokuvan uskottavuutta. Juonen uskottavuutta elokuvan tekijät vahvistavat historiallisia paikkoja käyttämällä. Näiden ohella tuotantotiimi käyttää rakkaustarinaa, musiikkia ja sadunomaisuutta hyödyksi juonen rakentamisessa. Kyseisillä elementeillä katsojien huomio ohjataan romanssiin, tunteisiin ja sadunomaisuuteen sekä häivytetään juonen fiktiivisyyttä. Täten esimerkiksi musiikin avulla vedotaan tunteisiin ja korostetaan elokuvan herättämiä tunnekokemuksia, kun taas elokuvan sadunomaisessa ilmaisussa korostuu disneymäisyys. Elokuvan tekijät ovatkin käyttäneet historiaa keinona muodostaa populaarikulttuurin tuote, joka on valjastettu viihdeteollisuuden käyttöön.

Avainsanat: Anastasia Romanova, *Anastasia*, animaatioelokuva, myytti, historiakulttuuri

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Venäjän viimeisen tsaarin nuorin tytär	4
1.2	Animaatioelokuva <i>Anastasia</i> (1997)	5
1.3	Tutkimuskirjallisuus ja aikaisemmat <i>Anastasia</i> -tulkinnat	7
2	Keskushenkilöiden tehtävät ja tapahtumapaikat	10
2.1	Monta <i>Anastasia</i> a	10
2.2	Rasputin – Mystinen antagonisti	13
2.3	Tie Pietarista Pariisiin	15
3	Animaatioelokuvan tunnesidosten elementit	18
3.1	Kyökkipojan ja prinsessan rakkaustarina	18
3.2	Musiikki – tunteiden tulkki	20
3.3	Sadunomaiset mielikuvat ja elokuvan reseptio	21
4	Yhteenveto	25
	Lähteet	27

1 Johdanto

1.1 Venäjän viimeisen tsaarin nuorin tytär

Anastasia Romanova syntyi Venäjän viimeisen tsaarin Nikolai II:n ja hänen vaimonsa Aleksandra Fjodorovnan neljänneksi tyttäreksi vuonna 1901. Hän kasvoi vanhempiensa rakastamana ja hänen lapsuudestaan muodostui onnellinen, vaikka sitä varjostivat äidin heikko terveydentila, kruununperijän hemofiliasairaus¹ sekä Venäjän yleisen ilmapiirin kiristyminen maan hävittyä Venäjän-Japanin sodan vuonna 1905.² Tästä alkoivat tsaari Nikolai II:sta vastaan suunnatut laajat mielenosoitukset ja protestoinnit, jotka lopulta johtivat tsaarin vallan kumoamiseen helmikuun vallankumouksessa vuonna 1917.³ Valtaan nousut väliaikainen hallitus asetti tsaariperheen kotiarestiin suojellakseen heitä.⁴ Kotiaresti ei kuitenkaan jatkunut pitkään, sillä väliaikainen hallitus menetti valtansa bolsevikeille jo lokakuussa 1917 ja tämän jälkeen tsaariperhettä kohdeltiin vankeina.⁵ Keväällä 1918, valkoisten lähestyessä Jekaterinburgia, bolsevikit kokivat tsaariperheen vapautumisen uhkana ja heidät päätettiin teloittaa. Tsaariperhe teloitettiin Jekaterinburgissa heinäkuussa 1918 ja heidän ruumiinsa piilotettiin läheiseen metsään.⁶ Perheen kohtalo jäi kuitenkin avoimeksi Venäjän kansalaisille ja muulle maailmalle, minkä takia Jekaterinburgista alkoivat levitä huhut tsaariperheen yhden lapsen pakenemisesta.

Huhu Venäjän viimeisen tsaarin nuorimman tyttären selviytymisestä Jekaterinburgin teloituksesta muodostui aikojen saatossa usein toistetuksi kertomukseksi. Tarinassa korostui ajatus siitä, että Anastasia Romanova selviytyi teloituksesta, pakeni bolsevikkeja ja jatkoi elämäänsä jossain päin maailmaa. Tarina on elänyt jo yli sata vuotta ja se jatkaa eloaan yhä edelleen, vaikka Anastasia Romanovan todellinen kohtalo selvisi jo vuonna 2007, kun Venäjän viimeisen tsaariperheen loputkin jäännökset löydettiin Jekaterinburgista.⁷ 1900-luvun alussa tarina kasvoi kuitenkin niin suureksi, että se alkoi Venäjän tsaarin aikaisen eliitin keskuudessa kuvastelemaan toivoa ja hyvän voittoa, koska toistetun kertomuksen nähtiin symboloivan mahdollisuuksia selviytymisestä, elämästä ja perheen yhdistymisestä.⁸

---

¹ Hemofilia tarkoittaa verenvuototautia. Rappaport (2014) 2015, 79.

² Rappaport (2014) 2015, 58–60, 73, 79, 82, 184.

³ Figes (2014) 2021, 36–38, 94.

⁴ Wells 2021, 26.

⁵ Rappaport (2014) 2015, 370.

⁶ Wells 2021, 27.

⁷ Wells 2021, 35.

⁸ Wells 2021, 36.

Selviytymistarinaa vievät eteenpäin salaliittoteoriat, Anastasiana esiintyneet henkilöt, Leninin ja bolsevikkien vaikeneminen Venäjän viimeisen tsaariperheen lasten kohtalosta Nikolai II:n teloituksen jälkeen sekä median erilaiset teoriat.⁹ Uskomusten kasvaessa oikeita tietoja piilotettiin yhä enemmän varsinkin bolsevikkien käskystä ja usko tarinan todenperäisyyteen kasvoi lisää.¹⁰ Tarina levisikin niin laajalle, että siitä aloitettiin tuottamaan elokuvia, näytelmiä ja musikaaleja, ja näin muodostuivat erilaiset versiot Venäjän viimeisen tsaarin nuorimman tyttären selviytymisestä. Anastasia Romanovan elämän vaiheita toistavia elokuvia ja musikaaleja onkin tehty 1920-luvulta lähtien ja niitä on yli 20 versiota.¹¹ Voidaankin todeta, että Anastasia Romanova elää pysyvästi eri viihdeteollisuuden tuotteissa. Niistä tunnetuimpana, vaikka usein sivuutetuimpana versiona on pidetty vuoden 1997 animaatioelokuvaa *Anastasia*.¹²

1.2 Animaatioelokuva *Anastasia* (1997)

Tutkielmassani tarkastelen vuoden 1997 fiktiivistä animaatioelokuvaa *Anastasia* nykyaikaisena myyttinä. Tutkimukseni keskiössä on elokuva, jonka myyttisen perustan muodostavat eri tahojen tarinallistamat tsaariperheen viimeiset vaiheet huhuineen. Viime kädessä tutkimani myytti on yleisölle esitettävä elokuva merkityksineen. Ranskalaisen kirjallisuudentutkijan Roland Barthesin mukaan nykykulttuuri tuottaa jatkuvasti myyttejä ja myyttistä puhetta. Myyttiä pidetäänkin eräänlaisena viestintäjärjestelmänä.¹³ Tällöin esimerkiksi elokuvan välittämä tarina eri elementteineen voi muuttua myyttiseksi puheeksi ja välittää merkityksiä. Tutkielmassani käsittelen Anastasia-myytin osasia ja tulkitSEN, millaisia aineksia populaarifiktioksi muovattu tarina kantaa mukanaan. Analysoin myyttisinä elementteinä animaatioelokuvan historiasidoksia ja fiktiokerronnan asetelmia esimerkiksi käsittelemällä sitä, miten Anastasia- ja Rasputin-hahmot sekä Pietari ja Pariisi tapahtumapaikkoina rakentavat historiallisina henkilöinä ja paikkoina tarinaa. Näiden lisäksi pohdin myös animaatioelokuvan ajallista kontekstia ja sen roolia tarinan luomisessa. Keskityn myös elokuvan rakkauden, musiikin ja sadunomaisuuden rooleihin ja siihen, miten nämä elementit rakentavat tarinaa elokuvassa.

---

⁹ Wells 2021, 26–28.

¹⁰ Wells 2021, 26.

¹¹ Weyman 2018, 1–2.

¹² Weyman 2018, 40.

¹³ Barthes (1957) 1994, 173–174.

Anastasia Romanova ja hänen elämänsä loppu siirtyivät historiasta erilliseksi osaksi nykyhetkeä, jossa ne muodostuivat myytiksi, joka valjastettiin populaarikulttuurin käyttöön historiakulttuurin avulla. Tässä yhteydessä historiakulttuuri tarkoittaa monenlaisia tapoja, joilla menneisyyttä koskevia mielikuvia, ajatuksia ja tietoja tuotetaan ja hyödynnetään.¹⁴ Muovaamalla tarinan elementtejä fiktioksi, elokuvan tekijät rakentavat tapoja, joilla Anastasia Romanovan elämänvaiheet ja kohtalo taipuisivat elokuvan juonen tarpeisiin. Esimerkiksi yhdistelemällä historiallisia henkilöitä, kuten Anastasia Romanovaa ja Rasputinia, animaatioelokuva luo merkityksiä sekä lisää juonen uskottavuutta. Uskottavuutta lisätäkseen elokuva on myös muokannut joitakin keskeisiä historiatapahtumia, kuten vähentänyt vallankumouksen roolia ja nostanut Rasputinin osuutta Romanov-suvun tuhossa, vaihtanut Petrogradin ja Leningradin nimen Pietariksi¹⁵ sekä muokannut joitakin keskeisiä vuosilukuja, kuten siirtänyt Romanovien 300-vuotisjuhlan vuodesta 1913 vuoteen 1916 ja muuttanut suuriruhtinattaren ikää juonelle sopivammaksi.¹⁶ Alkuperäisaineistoa analysoidessa kiinnitän huomiota juonenkäänteisiin, henkilöihin sekä paikkoihin ja pohdin niitä kriittisesti.

Tutkielmani alkuperäisaineisto on animaatioelokuva *Anastasia* (1997). Tarkastelen elokuvan suomeksi tekstitettyä versiota. Elokuva kertoo Venäjän viimeisen tsaarin Nikolai II:n nuorimman tyttären Anastasian kuvitellusta paosta Venäjän vallankumouksen keskellä, hänen muistinsa menetyksestä ja seikkailusta läpi Euroopan tavoitteenaan päästä Pariisiin isoäitinsä leskikeisarinnan¹⁷ luo. Elokuvan keskiössä ovat myös rakkauskäänteet, taistelu hyvän ja pahan välillä sekä onnellinen loppu. Elokuvan on tuottanut amerikkalainen elokuvayhtiö 20th Century Fox, joka perustettiin vuonna 1935. 1960-luvulla yhtiö oli talousvaikeuksissa, mutta *Anastasiaa* tuottaessaan yhtiö oli vahvassa nousukaudessa, ja se tuotti 1990-luvulla monia suosittuja elokuvia, kuten *Home Alone* (1990) ja *Titanic* (1997). Yhtiön omisti *Anastasian* tekoaikaan australialaislähtöinen media-alan suuromistaja Rupert Murdoch. Nykyään elokuvayhtiön omistaa Disney Company.¹⁸

Elokuvan tekijöiden tavoite oli rakentaa Anastasia-myytistä sadunomainen elokuva, jossa kerrotaan nuoren naisen tarina tämän etsiessä itseään.¹⁹ Uskon, että päästäkseen

---

¹⁴ Lehtisalo 2011, 38.

¹⁵ Vuonna 1916 Pietaria kutsuttiin Petrogradiksi, josta vuonna 1924 sen nimi muutettiin Leningradiksi. Knollmueller 2014, 14. Läpi elokuvan Pietaria nimitetään Pietariksi ja selkeyden vuoksi käytän myös itse termiä Pietari tutkielmassani.

¹⁶ Knollmueller 2014, 10–14.

¹⁷ Nikolai II:n äitiä Maria Fjodorovnaa kutsuttiin leskikeisarinnaksi.

¹⁸ Britannica 2024, 20th Century Studios. Verkkosivusto.

¹⁹ Making of -kooste, mahdollisesti 1997. *Anastasia* 1997. DVD [00.34–00.38 ja 00.46–00.51].

tavoitteeseensa elokuvan tekijät panostivat *Anastasian* tekoon vahvasti. Esimerkiksi autenttisuutta parantaakseen elokuvan tekijät keräsivät aiheesta paljon taustatietoa sekä panostivat roolitukseen.²⁰ Rooleihin valittiin elokuva-alan parhaimpia ääninäyttelijöitä, kuten Meg Ryan, John Cusack ja Angela Lansbury, jotka tekijöiden mukaan lisäävät hahmojen sielukkuutta. Animaatioiden tekijöiden avulla puolestaan herätettiin hahmojen liikkeet eloon.²¹ Hahmojen liikkeiden hahmottamisessa käytettiin apuna myös näyttelijöitä.²² Elokuvan musiikkia tekemässä oli puolestaan Broadway-laulunkirjoittajatiimi, joka korosti *Anastasian* maagisuutta.²³ Maagisuutta korosti myös uusi tekniikka, joka lisäsi värien määrää sekä mahdollisti animaatiota tehdessä tietokoneen käytön.²⁴

Valitsin alkuperäisaineistokseni *Anastasian*, koska sen julkaisuajankohta on mielenkiintoinen. Elokuva julkaistiin 1990-luvun lopulla Romanovien salaisen hautapaikan avaamisen jälkeen. Uskon, että hautapaikan avaaminen ja sieltä löytyneiden ruumiiden tutkiminen herätti kiinnostusta aihetta kohtaan, ja tästä syystä aihe koettiin sopivaksi viihdeteollisuuteen. Aiheen mielenkiintoisuutta lisäsi se, että hautapaikasta onnistuttiin tunnistamaan vain Nikolai II, hänen vaimonsa Aleksandra, tsaariparin kolme tytärtä ja neljä palvelijaa.²⁵ Haudasta puuttuivatkin tsaariparin pojan Alekseinin ja neljännen tyttären ruumiit, ja näin ollen tarina Venäjän viimeisen tsaarin yhden tyttären selviytymisestä vahvistui.²⁶ Mahdollisuus yhden tyttären selviytymisestä vaikutti myös elokuvan juonen muokkauksiin. Vuoden 1997 *Anastasia*-elokuvan juonta työstettiin uudelleen vähentämällä vale-Anastasioiden roolia ja korostamalla Rasputinia antagonistina. Muokkaukset toivat esille uudenlaista näkökulmaa Venäjän viimeisen tsaarin nuorimman tyttären poolle ja loppuelämälle, koska ne korostivat Anastasia Romanovan roolia entisestään.

1.3 Tutkimuskirjallisuus ja aikaisemmat Anastasia-tulkinnat

Tutkimuskirjallisuutena käytän Markku Soikkelin teosta *Rakkauselokuvan käsikirja* (2018), Marc Millerin artikkelia ”Of Tunes and Toons: The Movie Musical in the 1990s” (2000), Marit Knollmuellerin artikkelia ”Anastasia(s): Cinematic Resurrections of an Imperial Grand Duchess 1928–1997” (2014) sekä Jennifer E. Weymanin väitöskirjaa ”*The Biggest Con in*

²⁰ Making of -kooste, mahdollisesti 1997. *Anastasia* 1997. DVD [01.26–01.38].

²¹ Making of -kooste, mahdollisesti 1997. *Anastasia* 1997. DVD [01.43–02.02].

²² Making of -kooste, mahdollisesti 1997. *Anastasia* 1997. DVD [03.19–03.35].

²³ Making of -kooste, mahdollisesti 1997. *Anastasia* 1997. DVD [03.56–04.03].

²⁴ Making of -kooste, mahdollisesti 1997. *Anastasia* 1997. DVD [04.49–05.19 ja 05.38–05.43].

²⁵ Wells 2021, 34.

²⁶ Wells 2021, 34.

History”: *American Myth-Making in the Stage and Screen Adaptions of Anastasia* (2018). Soikkelin, Millerin, Knollmuellerin ja Weymanin teokset edistävät elokuvan tulkitsemista, koska ne auttavat lukemaan alkuperäisaineiston keinoja rakentaa Anastasia-myyttiä sekä tulkitsemaan kohteen historiallisen perustan ja fiktion suhdetta. Knollmuellerin tutkimus antaa tietoa Anastasia Romanovasta sekä Rasputinista antagonistina animaatioelokuvassa, ja täten artikkeli auttaa tekemään tulkintoja elokuvan hahmoista. Soikkelin teos puolestaan nostaa keskiöön rakkauselokuvan piirteitä sekä musiikin roolia tunteiden vahvistajana, ja näin ollen korostaa selviytymistarinan piirteitä. Weymanin väitöskirjaa hyödynnän yleisen kontekstin, sadunomaisuuden ja tarinan rakentamisen tulkitsemisessä, koska hän kertoo väitöskirjassaan, miten elokuvan juonta rakennettiin amerikkalaisen unelman mukaisesti, eikä Venäjän historiaa peilaten.²⁷

Tutkin aihettani lähiluvun avulla, koska metodi auttaa syventämään animaatioelokuvan merkitysmailmaa. Analysoin nimenomaisesti elokuvan toistamaa ja uudelleen tulkitsemaa Anastasia tarinaa, enkä sitä minkälaisen näkemyksen elokuva tuo esille Venäjän vallankumouksesta tai Venäjän viimeisen tsaariperheen kohtalosta. Animaatioelokuvaa *Anastasia* ja Anastasia Romanovaa on jo aiemmin tutkittu esimerkiksi keskittymällä eroihin eri Anastasia-elokuvien välillä. Sen lisäksi aihetta on tutkittu yhdistämällä tietty Anastasia-elokuvan, näytelmän tai musikaalin versio Amerikan keskeisiin yhteiskunnallispoliittisiin aiheisiin kulloisenkin version ajallisessa kontekstissa. Esimerkiksi Jennifer E. Weyman analysoi viittä keskeistä 1900–2000-luvun Anastasia-myytin tulkintaa yhdistämällä niitä maahanmuuttoon, ulkopoliittikkaan tai feminismiin.²⁸ Yhteenvedossaan Weyman korostaa sitä, miten eri tulkinnat tuovat enemmän esille Yhdysvaltojen näkökulmia ajastaan kuin tsaariperheen tragediaa sekä sitä, miten Anastasia-myytti jatkaa eloaan yhä edelleen populaarikulttuurin uusissa tuotoksissa.²⁹ Uutena tuotoksena mainittakoon elokuva *Anastasia: Once Upon Time* (2018).

Myyttiä tarkasteltaessa on tärkeää ottaa huomioon, että jokainen Anastasia-elokuva, näytelmä ja musikaali ovat tuoneet kunkin aikakauden näkökulmia aiheeseen, ja täten ne ovat myös muokanneet sekä vaikuttaneet elokuviin ja niiden kehittymiseen. Esimerkiksi Anatole Litvakin ohjaama ja Arthur Laurentsin käsikirjoittama vuoden 1956 *Anastasia*-elokuvan

---

²⁷ Weyman 2018, Abstract.

²⁸ Weyman 2018, Abstract.

²⁹ Weyman 2018, 114–115.

päähenkilö on Anna Anderson³⁰, joka muistuttaa Anastasia Romanovaa. Elokuvaan on myös sidottu kenraali Bounine³¹, joka auttaa Andersonin kouluttamisessa suuriruhtinattaren rooliin sekä Bouninen ja Andersonin rakkaustarina. Vuoden 1956 elokuva korostaa siis vahvasti Andersonin roolia, kun taas vuoden 1997 elokuva painottaa Anastasia Romanovan osuutta. Korostaakseen suuriruhtinattaren roolia, vuoden 1997 elokuva on poistanut Andersonin, vaihtanut Bouninen Dimitriin sekä paljastanut päähenkilön todellisen minuuden elokuvan katsojille. Näiden muutoksien lisäksi antagonistin rooliin valittiin Rasputin, eikä bolševikkeja.³² Muokkausten ja uusien näkökulmien avulla vuoden 1997 elokuva vahvistaa suuriruhtinattaren ympärillä olevaa myyttiä ja sitoo sitä yhä vahvemmin osaksi Anastasia Romanovan elämää.

Muutoksiin vaikuttivat Disneyn tuolloinen menestys sekä Neuvostoliiton hajoaminen, koska ne antoivat elokuvayhtiölle mahdollisuuden herättää *Anastasian* juonen eloon.³³ Niiden lisäksi Andersonin roolin poistamiseen elokuvasta vaikutti myös se, että 1990-luvulla pystyttiin todistamaan DNA-testin avulla, että Anderson ei ollut Anastasia Romanova, kuten hän itse väitti olleensa.³⁴ Elokuva tulkittaessa onkin tärkeää ottaa huomioon, että kyseisen elokuvan muodostumiseen ovat vaikuttaneet aiemmat versiot sekä ajan yhteiskunnallinen konteksti.

Lähdekriittisesti on myös tärkeää pohtia elokuvan kaupallisuutta sen julkaisukontekstin ja juonen kautta. Animaatioelokuvan on tuottanut elokuvayhtiö 20th Century Fox kuusi vuotta kylmän sodan päättymisen jälkeen ja juoni ottaa paljon vaikutteita Venäjän historiaan liittyvistä tapahtumista. Kyseinen yhteys on tärkeää huomioida, koska tuotantoyhtiö on tähdännyt tuotteellaan maksimaaliseen kaupalliseen menestykseen. Lähdekriittisyys auttaa ymmärtämään alkuperäisaineiston tavoitteita ja merkityksiä sekä parantaa ymmärrystä Anastasia-myytin kehityksestä ja rakentumisesta.

---

³⁰ Tunnetuin Anastasia Romanovana esiintynyt henkilö.

³¹ Vuoden 1956 Anastasia-elokuvassa Anastasian rakkauden kohde, joka vie hänet leskikeisarinnan luo.

³² Weyman 2018, 79–80.

³³ Weyman 2018, 79.

³⁴ Weyman 2018, 40–41.

2 Keskushenkilöiden tehtävät ja tapahtumapaikat

2.1 Monta Anastasiaa

Animaatioelokuvan *Anastasia* juoni rakentuu Anastasia Romanovan elämän ja siihen liittyvän tragedian ympärille. Sen kerronnassa käytetään suuriruhtinattaren nimeä, piirteitä, luonnetta ja kohtaloa. Elokuvan päähenkilö on Anya, joka saa elokuvan edetessä tietää olevansa muistinsa menettänyt suuriruhtinatar Anastasia Romanova. Elokuvassa Anyaa kuvaillaan suuriruhtinattaren kanssa samannäköiseksi, koska heillä molemmilla on siniset silmät, Nikolain hymy ja Aleksandran leuka.³⁵ Anyalla on myös oranssinruskeat hiukset sekä hyvin prinsessamainen olemus, jota esille tuovat pitkät hiukset, solakka ruumiinrakenne, kauniit kädet, heleä hymy ja kissamaiset silmät.³⁶ Näiden ohella Anya on luonteeltaan rohkea, omapäinen ja huumorintajuinen, mistä kertovat muun muassa hänen valintansa lähteä Pariisiin etsimään perhettään kalatehtaassa työskentelyn sijaan sekä uskallus matkia toveri Flenkovan³⁷ sanoja.³⁸ Myös Venäjän viimeisen tsaarin nuorinta tytärtä pidettiin luonteeltaan huumorintajuisena hassuttelijana, jota esimerkiksi palatsin työntekijät kuvailivat piruksi hänen tekemiensä pilojen takia.³⁹ Ulkonäöltään Anastasia Romanovan puolestaan kuvailtiin enimmäkseen omanneen Hessenin⁴⁰ suvun piirteitä, joissa korostuivat erityisesti vaalean väriset hiukset sekä isältänsä Nikolai II:lta hänen kuvailtiin perineen siniset silmänsä.⁴¹

Elokuvan henkilöahmon Anyan sekä Anastasia Romanovan ulkonäön ja luonteenpiirteiden välillä on siis yhteneväisyyksiä. Mitä ilmeisimmin elokuvan tekijät ovat muokanneet Anya-henkilöahmon muistuttamaan Anastasia Romanovaa ja vaikuttamaan häneltä, jotta yhteys elokuvan hahmon ja historiallisen henkilön välillä vahvistuisi. Päähenkilön piirteitä ja luonnetta on niin ikään työstetty suuriruhtinattaren kaltaisiksi. Tulkintani mukaan elokuvan tavoitteena on ollut luoda juoni, joka perustuu historialliseen henkilöön eli Venäjän suuriruhtinattareen ja hänen kokemaansa tragediaan, jotta elokuvan katsojat kokisivat juonen käsinkosketeltavammaksi ja lähestyttävämmäksi. Näyttää siltä, että historiallisen henkilön

³⁵ *Anastasia* 1997. Disney+ [23.04–23.11].

³⁶ *Anastasia* 1997. Disney+ [2.52, 12.49 ja 46.33].

³⁷ Anyan lastenkodin johtaja. *Anastasia* 1997. Disney+ [10.41].

³⁸ *Anastasia* 1997. Disney+ [10.16–10.41 ja 32.15].

³⁹ Knollmueller 2014, 4; Rappaport (2014) 2015, 91.

⁴⁰ Anastasia Romanovan äiti Aleksandra Fjodorovna kuului saksalaiseen hallitsijasukuun nimeltään Hessen. Rappaport (2014) 2015, 9.

⁴¹ Rappaport (2014) 2015, 95.

avulla elokuvan tekijät ovat myös tukeneet tarinan elämäkerrallisuutta, ja siten juonen vakuuttavuutta. Juonen fiktiivisyyden häivyttämisen ja tietynlaisen käsinkosketeltavuuden myötä keskushenkilön eloonjäämistarina korostui. Myytin kehittyminen ja korostuminen näkyvät esimerkiksi siten, että läpi elokuvan luodaan kuvaa Anastasia Romanovan mahdollisesta selviytymisestä muistojen sekä hahmon ja historiallisen henkilön yhteneväisyyksien kautta.

Elokuvan Anya-hahmo kehittyy köyhästä tytöstä prinsessaksi. Tällä prinsessatarinalla luodaan sadunomaisuutta, jossa korostuvat muistin menettäminen, hahmon sisäinen kamppailu ja itsensä löytäminen. Kehitys köyhästä tytöstä prinsessaksi rakentuu läpi elokuvan Anyan pukeutumisen, käytöksen ja olemuksen avulla. Elokuvan alussa Anya pukeutuu pitkään takkiin, pitää hiuksiaan kiinni sekä käyttää rikkinäistä mekkoa.⁴² Luonteeltaan hahmoa kuvataan vallattomaksi ja ajoittain huonokäyttöiseksi.⁴³ Sittenmin Anya muuttuu kauniiksi nuoreksi naiseksi vaaleansinisen puhtaan leningin ja hiusrusetin myötä.⁴⁴ Pukeutumis- ja hiustyylimuutoksen avulla hahmolle luodaan itsevarmuutta ja kauneutta sekä korostetaan hahmon kasvua nuoreksi naiseksi. Elokuvan loppupuolella Anya kuvataan puolestaan seisomassa selkä suorana ja hymyilemässä keltaisessa tanssiaispuvussaan, jota koristavat vaaleansininen nauha, kruunu sekä ranne- ja kaulakoru.⁴⁵ Kyseinen kohta pyrkii kuvastamaan Anya-hahmon kehityksen huippukohtaa. Huippukohdassa korostuvat hahmon itsensä löytäminen ja tiedon omaksuminen siitä, että hän on Venäjän suuriruhtinatar ja vihdoinkin löytänyt perheensä.

Tulkintani mukaan köyhästä tytöstä prinsessaksi -juonikuvion avulla elokuvan tekijät lisäävät elokuvan sadunomaisuutta sekä sitovat tarinaa vahvemmin osaksi historiallista Anastasia Romanovaa. Mitä ilmeisimmin korostamalla historiallisen henkilön taustaa tsaariperheen tyttärenä elokuvan tekijät ovat pyrkineet kiinnittämään kohderyhmänsä eli lapsiperheiden huomion ja vetämään heidän mielenkiintoansa kohti tapahtumahistoriallista kontekstia ja siihen liittyvää antia sekä lapsille että aikuisyleisölle. Myös kontekstin esille nostaminen yksityiskohtien avulla sitoo hahmoa vahvemmin historialliseen henkilöön ja samalla rakentaa elokuvan historiakulttuurista sidosta. Tulkintani mukaan *Anastasia* rakentaa kasvutarinaa tytöstä, joka löytää itsensä ja saa samalla tietää olevansa kadonnut suuriruhtinatar. Erilaisten

---

⁴² *Anastasia* 1997. Disney+ [10.34].

⁴³ *Anastasia* 1997. Disney+ [31.59–32.23].

⁴⁴ *Anastasia* 1997. Disney+ [45.55–47.28].

⁴⁵ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.14.13].

juonenkäänteiden avulla yhteneväisyydet hahmon ja historiallisen henkilön välillä korostuvat ja eroavaisuudet hälvenevät.

Anya-hahmon ja Anastasia Romanovan yhteneväisyyksien sekä elokuvan juonenkäänteen lisäksi merkityksiä rakentavat myös päähenkilön muistot ja muistelmat. Esimerkiksi Talvipalatsissa⁴⁶ Anya näkee lautasessa heijastuksen Nikolai II:sta tanssittamassa Anastasiaa.⁴⁷ Päähenkilö näkee myös painajaisia tutuista kasvoista ikävissä asiayhteyksissä. Kasvot ovat suuriruhtinattaren isän Nikolai II:sen, hänen kolmen sisarensa Olga, Tatjanan sekä Marian ja hänen pikkuveljensä Alekseihin.⁴⁸ Nikolai II:n kasvojen muuttuminen pirun kasvoiksi muistuttaakin Anyaa Romanovien kirouksesta, jonka Rasputin langetti.⁴⁹ Muistojen avulla hahmo kytkeytyy yhä kiinteämmin osaksi Anastasia Romanovaa ja tekee heidän yhteisen menneisyytensä tiedettäväksi katsojille. Muistot kertovat katsojille, kuka Anya on, ketä hänen perheeseensä kuuluu ja miksi hän näkee kyseisiä painajaisia. Muistot rakentavat tarinaa sekä sitovat päähenkilön vahvemmin osaksi Romanoveja ja erityisesti Venäjän viimeisen tsaarin nuorinta tytärtä. Myytti Anastasian selviytymisestä rakentuu sen pohjalle, että Anastasia Romanovana esiintyvä henkilö ei muista kunnolla taustaansa, perhettään tai sitä kuka hän on, minkä takia muistot menneisyydestä rakentavat elokuvassa päähenkilön identiteettiä ja minäkäsitystä. Muistot ja muistinmenetys myös korostavat mahdollisuutta, että Anastasia Romanovana esiintynyt henkilö olisi unohtanut osan entisestä elämästään. Tämä mahdollisti myytin kasvamisen ja jatkumisen läpi historian sekä antoi monille tilaisuuden esiintyä suuriruhtinattarena.

Jo varhain useat naiset väittivät olevansa Anastasia Romanova, mutta kaikki heistä paljastuivat huijareiksi.⁵⁰ Tilanne kuitenkin muuttui vuonna 1921, kun tuntematon nainen Saksasta väitti olevansa suuriruhtinatar Anastasia Romanova.⁵¹ Anna Andersoniksi nimetty henkilö alkoi nopeasti saada nimeä ympäri Eurooppaa karismaattisuutensa, tarinansa ja Anastasia Romanovan kanssa jakamiensa yhteneväisyyksien, kuten vaivaisenluun, myötä.⁵² Vale-Anastasioiden, kuten Andersonin, asemaa helpottivat bolševikit, jotka levittivät tietoa tsaariperheen lasten elossa olemisesta, koska he pelkäsivät Saksan ja Iso-Britannian kosta

---

⁴⁶ Pietarissa sijaitseva keisarillinen palatsi, joka on elokuvassa hylättyä. *Anastasia* 1997. Disney+ [16.52–18.52].

⁴⁷ *Anastasia* 1997. Disney+ [17.54].

⁴⁸ *Anastasia* 1997. Disney+ [50.53–52.13].

⁴⁹ *Anastasia* 1997. Disney+ [50.53–52.43].

⁵⁰ Wells 2021, 30.

⁵¹ Wells 2021, 30.

⁵² Wells 2021, 30–31.

tsaariparin lasten teloituksen takia. Myös media myi tarinaa ja popularisoi Andersonia, koska yleisö kiinnitti häneen vahvasti huomiota.⁵³

Myös animaatioelokuvan tekijät huomioivat Anastasia Romanovana esiintyneet henkilöt. Elokuvassa Dimitri ja Vlad⁵⁴ pyrkivät etsimään ja palkkaamaan Anastasia Romanovana esiintyvän henkilön leskikeisarinan palkkiorahojen toivossa.⁵⁵ Hahmot etsivätkin jotakuta suuriruhtinattaren kaltaista nuorta naista, joka muistuttaisi häntä hiustenväriin, olemuksen ja tietojensa perusteella. Nämä vale-Anastasiat ovat kuitenkin hyvin erilaisia kuin suuriruhtinatar, koska he tupakoivat, pukeutuvat lyhyisiin mekkoihin, ovat todella meikattuja ja kertovat kaikille jo tuttuja tarinoita Anastasia Romanovan lapsuudesta samalla paljastaen valheellisuutensa.⁵⁶ Huijareista on tehty elokuvassa karikatyyrisia, jotta heidän epäaitoutensa korostuisi myös elokuvan katsojille. Vuoden 1997 *Anastasia* on siirtänyt Andersonin roolin elokuvan sivujuoneen ja korostanut hänen valheellisuuttaan ja epäaitouttaan. Päättelen, että tämän avulla elokuvan tekijät ovat sitoneet Anya-hahmon vahvemmin osaksi historiallista henkilöä ja jättäneet Anastasia Romanovana esiintyneiden henkilöiden roolit vähemmälle. Kaiken tämän tavoite on ollut rakentaa myyttiä ja vahvistaa tarinaa suuriruhtinattaren selviytymisestä. Andersonin siirtäminen elokuvan sivurooliin vaikutti myös se, että hänen henkilöisyytensä selvitetiin DNA-testin avulla 1990-luvun alussa ennen kuin tsaariperheen kohtalo selvisi lopullisesti vuonna 2007.⁵⁷ Jennifer Weymanin mukaan kyseinen testi paljasti, ettei kyseessä ollut Anastasia Romanova vaan Franziska Schanzkowska, puolalainen tehdastyöntekijä, joka oli saanut päävamman tehtaan räjähtäessä ja joka oli todettu sittemmin mielisairaaksi.⁵⁸

2.2 Rasputin – Mystinen antagonist

Elokuvan tekijät ovat valinneen tarinan antagonistiksi Grigori Rasputinin, joka oli alkanut saavuttamaan nimeä 1900-luvun alun Pietarissa. Vakiintuneen tulkinnan mukaan Pietarissa hän kohtasi ristiriitaisen vastaanoton kansan ja ylimystön parissa. Esimerkiksi tsaaripari, joka etsi tukea ja hengellistä parantajaa pojalleen, koki Rasputinin olevan Jumalan lahja, joka parantaisi heidän poikansa. Osa ylimystöstä ja kansasta oli tsaariparin kanssa samaa mieltä,

---

⁵³ Knollmueller 2014, 4; Wells 2021, 33.

⁵⁴ Henkilöt, jotka auttavat Anyaa pääsemään Pariisiin leskikeisarinna Maria Fjodorovnan luo.

⁵⁵ *Anastasia* 1997. Disney+ [16.02].

⁵⁶ *Anastasia* 1997. Disney+ [3.18–3.20 ja 27.54].

⁵⁷ Weyman 2018, 32, 114.

⁵⁸ Weyman 2018, 32–33.

kun taas osa eliitistä ja kansasta piti häntä turhia lupailevana ja eläimellisenä hylkiönä. Yhdet pitivät häntä siis tekopyhänä ja toiset mystikkona.⁵⁹ Sen lisäksi, että kokemukset Rasputinista olivat aikalaisten näkökulmista ristiriitaiset, olivat myös kuvaukset hänestä monimuotoisia. Usein Rasputinia luonnehdittiin ulkoisesti hyvin samantapaisesti, mutta arviot hänen luonteestaan vaihtelivat kertojan mukaan. Historiallisena henkilönä Rasputin kuvattiin usein pitkien mustien hiusten, keskipitkän parran ja viiksien sekä vaihtelevasti joko sinisten, vihreiden tai vihreänharmaiden vastustamattomien silmien kanssa.⁶⁰ Näiden ohella hänellä kuvailtiin usein olleen yllään talonpoikaisvaatteet.⁶¹ Näkemysten mukaan Rasputin oli kiinteävartaloineen, pitkäsorminen ja miellyttävä-ääninen. Joidenkin todistusten mukaan hänen kerrotaan omanneen auktoriteettia, olleen älykäs ja luonteeltaan temperamenttinen. Miehen olemuksessa korostuivat myös hengellisyys sekä alttius neuvojen antamiseen. Sen lisäksi, että Rasputinia pidettiin hengellisenä ja kyvykkäänä parantaja, nähtiin hänen myös olleen pimeiden voimien keskiössä.⁶² Rasputinia koskevia tietoja onkin pidetty hyvin ristiriitaisina, koska hänen olemuksestaan on monenlaisia käsityksiä.

Tarkasteltavan elokuvan asetelmissa on hyödynnetty Rasputinin luonnetta ja olemuksen ristiriitaisuutta. Elokuvan tekijät tuovat esille Rasputinin mystisyyttä ja pelottavuutta korostamalla hänen isoja silmiään, käsien luisevuutta, parran pituutta sekä muuttamalla hahmon asua talonpoikaisvaatteista pitkään kaapuun.⁶³ Näiden lisäksi Rasputinilla on yhteyksiä pimeyden voimiin ja voimakas luonne. Rasputinin luonne tulee vahvasti elokuvassa esille hänen kostonhimonsa kautta, koska hahmo kiroaa Romanovin perheen sekä uhkaa tuhota heidät täydellisesti pimeiden voimiensa avulla. Tässä onnistuakseen Rasputin päätyy myymään sielunsa ja jahtaamaan päähenkilöä Pariisiin asti.⁶⁴ Hahmo haluaakin tuhota tsaariperheen lopullisesti ja tekee kaikkensa siinä onnistuakseen. Hahmon luonteenpiirteitä ja ulkoista olemusta vahvistamalla antagonistista rakentuu pelottava ja mystinen henkilö, joka kiinnittää katsojien huomion, luo juoneen jännittävyyttä ja kuljettaa juonta eteenpäin.

Mitä ilmeisimmin myös Rasputin-hahmon kohdalla elokuvan tekijät ovat yhdistäneet historiallisen henkilön elokuvaan, jotta katsojien huomio kiinnittyisi tarinan historiasidokseen. Tulkintani mukaan elokuvan tekijöiden tavoitteena on ollut valita populaarikulttuurista tuttu

---

⁵⁹ Rappaport (2014) 2015, 86–114.

⁶⁰ Rappaport (2014) 2015, 114; Smith 2016, 104, 591 ja kv. valokuvat 198–199.

⁶¹ Rappaport (2014) 2015, 114.

⁶² Smith 2016, 105, 283, 299, 434, 481.

⁶³ *Anastasia* 1997. Disney+ [3.12].

⁶⁴ *Anastasia* 1997. Disney+ [3.39–4.14 ja 1.12.31].

henkilö, joka oli yhteydessä tsaariperheeseen, mutta ei ollut osallinen heidän teloitukseensa. Tähän tavoitteeseen sopikin Rasputin, joka oli ristitiirainen henkilö, mutta joka samanaikaisesti yhdisti ristiriitaisuutensa takia itsensä vahvasti osaksi juonta. Väitän, että elokuvan tekijät ovat kehittäneet Rasputinin avulla juoneen uudenlaisen antagonistin, joka mahdollisti elokuvan suuntaamisen lapsiperheille ja tätä kautta laajensi elokuvan kohderyhmää. Weymanin mukaan koomisen pelottava Rasputin antagonistina todettiin paremmaksi vaihtoehdoksi lapsille kuin bolsevikkien toteuttama Romanov-perheen murha.⁶⁵ Personoidun pahuuden käyttäminen elokuvassa vähentääkin tapahtumien raakuutta sekä alleviivaa kerronnan hyvä-paha-asetelmia, ja täten korostaa myös elokuvan sopivuutta lapsille. Rasputin-hahmon avulla elokuva rakentaa juonen jännitettä ja lisää katsojien emotionaalista sitoutumista tapahtumiin. Rasputin onkin arkityyppinen ja myyttinen pahuuden ilmentymä, joka on karikatyrisoitu koko perheelle sopivaksi, mutta joka samanaikaisesti myös synkeän pahuuden lähettiläänä vahvistaa päähenkilön hyvyttä.

2.3 Tie Pietarista Pariisiin

Elokuva rakentaa populaaria myyttiä myös historiallisten paikkojen ja vuosilukujen avulla. Se sijoittuu 1910- ja 1920-lukujen Pietarin ja Pariisin keskeisiin paikkoihin, jotka antavat autenttisen taustan. Kuten kirjallisuudentutkija Markku Soikkeli toteaa, elokuvateollisuudessa vallitsee näkemys, jonka mukaan historiallinen aikakausi tulee tuoda esille aidonnäköisesti ympäristössään uskottavuuden säilyttämiseksi.⁶⁶ Todenvastaavuus lisää tapahtumapaikkojen uskottavuutta. Vuonna 1916 Talvipalatsia esitellään vaaleansinisen ja kullan värein, korkeiden aitojen ympäröimänä ja vartioituna palatsina.⁶⁷ Sisätiloissa korostuvat koristeelliset ja kultaiset ornamentit, loisteliaat tuolit ja maalaukset tsaariperheestä.⁶⁸ Vuoden 1916 tapahtumaympäristönä Talvipalatsi on loisteliain juhlien ja elämäntyylin näyttämö. Vaikka vuonna 1926 Talvipalatsi on myös yksi elokuvan tapahtumapaikoista, kuvataan tilaa silloin hiljaiseksi, seittien peitossa olevaksi ja hylätyksi.⁶⁹ Tulkintani mukaan menneisyyden mielikuvien avulla elokuvan tekijät ovat halunneet korostaa Talvipalatsin tyhjyyttä ja hiljaisuutta vuonna 1926. Kohtauksessa katsojien huomio kiinnitetään palatsin surulliseen ja haikeaan tunnelmaan sekä samanaikaisesti haihdutetaan tilanteen fiktiivisyyttä ja uskotellaan

---

⁶⁵ Weyman 2018, 80.

⁶⁶ Soikkeli 2018, 209.

⁶⁷ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.01–1.18].

⁶⁸ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.19–1.32].

⁶⁹ *Anastasia* 1997. Disney+ [17.28–18.20].

katsojille, että hengissä selvinnyt Anastasia Romanova pääsi vuonna 1926 hylättyyn Talvipalatsiin. Vahvojen kontrastien luominen elokuvan tapahtumapaikkoihin eri vuosina korosti aikakauden vaihtumista.

Sen lisäksi, että tapahtuma-ajan avulla oli pyritty tekemään eroja aikakauden vaihtumiseen, myös tunnelman muuttumisen avulla oli rakennettu kontrasteja. Elokuvassa vuonna 1916 kansan tyytymättömyys tsaaria kohtaan tuodaan esille vallankumouksen avulla, jossa myös tsaariperhe menettää henkensä. Vuonna 1926 kansan keskuudessa on puolestaan paljon tyytymättömyyttä kylmyyden ja elämän harmauden takia. Samanaikaisesti kansan joukossa liikkuu huhuja Venäjän viimeisen tsaarin nuorimman tyttären eloonjäämisestä, joka puolestaan tuo kansalle toivoa.⁷⁰ Tunnelman muuttuminen korostuu myös päähenkilössä. Vuonna 1916 Anastasia-hahmoa kuvataan elokuvassa perheensä ympäröimänä, iloisena ja suuriruhtinatarmaisena koristeellisessa Talvipalatsissa, kun taas vuonna 1926 elokuvan päähenkilöä kuvataan yksinäisenä muistojensa keskellä pölyisessä ja hiljaisessa Talvipalatsissa.⁷¹ Tulkintani mukaan vuosien 1916 ja 1926 erojen avulla elokuvan tekijät ovat rakentaneet tapahtumapaikan ja -ajan kontekstia ja juonen taustaa.

Sen lisäksi, että myyttiä rakennetaan Pietarin avulla, niin sitä luodaan myös Pariisia hyödyntäen. Anya matkaa Pietarista Pariisiin tapaamaan Venäjän leskikeisarinna Maria Fjodorovnaa eli Anastasian isoäitiä. Tapahtumapaikkojen välille on tehty suuret eroavaisuudet, jotka korostuvat vahvasti siirtymän myötä. Pietaria kuvataan kylmäksi, talviseksi ja harmaaksi, kun taas Pariisia luonnehditaan valoisaksi ja värikkääksi.⁷² Esille tuodaan myös Pariisin isoimpia turistikohteita, kuten Eiffel-tornia ja Riemukaarta.⁷³ Kuten ajallisten siirtymien välille, myös tapahtumapaikkojen kesken hahmottuu kontrasti. Kontrastin avulla Pariisista on tehty romanttisempi, onnellisempi ja täynnä mahdollisuuksia oleva kaupunki, kun taas Pietarissa on korostettu elämän harmautta ja muuttumattomuutta. Näyttää siltä, että näiden erojen avulla elokuvan tekijät tähdentävät Pietaria paikkana, jossa Anastasia Romanovan elämä saa surullisen käänteen ja Pariisia puolestaan paikkana, jossa suuriruhtinattaren elämä kääntyy onnellisempaan suuntaan, ja hän onnistuu saavuttamaan unelmansa perheensä löytämisestä.

---

⁷⁰ *Anastasia* 1997. Disney+ [4.36–6.30 ja 7.14–7.34].

⁷¹ *Anastasia* 1997. Disney+ [17.53–18.13].

⁷² *Anastasia* 1997. Disney+ [7.14–7.25; 54.08–56.48; 1.01.11].

⁷³ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.00.54–1.01.28].

Tapahtumapaikkoja on muokattu elokuvan tavoitteisiin sopiviksi. Elokuvassa leskikeisarinna on sijoitettu Ranskaan, vaikka todellisuudessa hän palasi vallankumouksen jälkeen entiseen kotimaahansa Tanskaan.⁷⁴ Tulkintani mukaan siirtämällä leskikeisarinnan Pariisiin, elokuvan tekijät korostavat kaupunkia, koska se on amerikkalaisyleisölle tutumpi kuin Kööpenhamina. Tämän lisäksi Pariisin avulla alleviivataan juonen romanttisuutta ja toiveikkuutta, ja juuri siksi Anya etsii perhettään ja itseään Pariisissa. Lopulta Anya saa vastauksen omasta henkilöllisyydestään Pariisissa, jota pidetään rakkauden ja valon kaupunkina. Se toimiikin onnellisen lopun näyttämönä ja kulminoi elokuvan romanttisen tendenssin.

Myös *Anastasian* juonen ajallisia käännteitä on muokattu elokuvan tarkoituksiin sopiviksi. Esimerkiksi Romanov-suvun 300-vuotisjuhla on siirretty vuodesta 1913 vuoteen 1916, jotta elokuvan antagonistin esittely tapahtuisi dramaattisemmin. Rasputin esitellään katsojille kesken 300-vuotisjuhlien ja hän hiljentää koko juhlasalin pimeydellään.⁷⁵ Myös päähenkilöä on nuorennettu, sillä vuonna 1916 Anastasia Romanova oli 15-vuotias, kun elokuvassa hänet on kuvattu 8-vuotiaaksi. Uskon, että iän muokkaamisella elokuvan tekijät pyrkivät vahvistamaan päähenkilön ikää sopivammaksi, jotta hän muistuttaisi enemmän Disney-prinsessoja, ja täten sopisi paremmin elokuvan päähenkilöksi.⁷⁶ Myös vallankumouksen ajankohtaa on varhennettu, koska tsaarin vallasta syössyt vallankumous alkoi juliaanisen kalenterin mukaan helmikuussa 1917, kun elokuvassa se tapahtuu jo vuonna 1916. Vallankumouksen siirtämisen avulla elokuvan käsikirjoitus tiivistää juonta. Näin ollen tulkintani mukaan elokuvan tekijöiden tavoite on juonen jännitteiden ohella tukea tapahtumapaikan merkityksellisyyttä. Epäilemättä yleisöön vetoavat kontrastisesti kuvatut miljööt, Pietari ja Pariisi, jotka kulttuurikaupunkeina kantavat myyttisiä ulottuvuuksia. Tapahtumaympäristöinä ne myös tukevat Anastasia Romanovan mytologisuutta.

---

⁷⁴ Weyman 2018, 30.

⁷⁵ *Anastasia* 1997. Disney+ [3.00–3.23].

⁷⁶ Ks. Knollmueller 2014, 10.

3 Animaatioelokuvan tunnesidosten elementit

3.1 Kyökkipojan ja prinsessan rakkaustarina

Romanttisia elokuvia analysoinut Soikkeli huomauttaa, että rakkautta käytetään usein juonen osana, jolloin romanssi ei siis ole elokuvan keskiössä, vaan sivujuonena.⁷⁷ Soikkeliä seuraten voi todeta, että *Anastasia* käyttää rakkautta sivujuonena rakentaen elokuvaan jotakin uutta ja jännittävää, joka saa katsojat eläytymään juoneen ja kiinnittämään vahvemmin huomiota päähenkilöön ja hänen rakkauden kohteeseensa. Esimerkiksi yllättävä kohtaaminen saa aikaan huomion keskittymisen kahteen juonen kannalta keskeiseen henkilöön. Elokuvan päähenkilö kohtaa entisen tsaariperheen kyökkipojan ja nykyisen huijarin Dimitrin hylätyssä Talvipalatsissa tavoitellessaan matkalippuja Pariisiin. Kohtaaminen muuttuu yllättäväksi, kun Dimitri ja Anya päätyvät matkaamaan yhdessä Dimitrin kumppanin Vladin kanssa Pariisiin. Matkan aikana Anyan ja Dimitrin romanssi syttyy vastakkainasetteluiden ja kinastelun kautta, joita elokuvassa esille toivat kommentelu ja toistensa syytely.⁷⁸

Elokuvan keskiosassa puolestaan keskitytään vastakkainasettelujen sekä kiistojen vähentymiseen ja romanttisten tunteiden lisääntymiseen. Anyan ja Dimitrin harjoitellessa tanssimaan valssia laivamatkalla Pariisiin, he näkevät toisensa ensimmäistä kertaa uusin silmin.⁷⁹ Tulkintani mukaan elokuvan tekijät rakentavat hahmojen romanttisia tunteita pikkuhiljaa, jotta myös elokuvan katsojat pystyisivät samaistumaan hahmoihin paremmin. Kuten Soikkeli toteaa, romanttinen rakkaus saa elokuvataiteessa ajan hidastumaan ja epätodennäköisen rakkaustarinan vaikuttamaan maagiselta.⁸⁰ Rakkauden käyttäminen vastapainona elokuvan muulle juonelle, luo siihen keveyttä, vahvistaa elokuvan luomaa tunnetta sadusta sekä saa katsojat kiinnittämään huomionsa romanssiin, ja unohtamaan elokuvan olevan historialliseen henkilöön perustuva dramatisointi. Elokuvan keskikohdissa rakkaustarina tuo myös vahvasti esille tunteita ja asioita, joita ei muuten olisi pystytty sanallistamaan.⁸¹ Elokuvan edetessä Anya ja Dimitri eivät puhuneet tunteistaan, mutta hahmojen väliset eleet kertovat nousevista tunteista ja luottamuksen kasvamisesta, joita

---

⁷⁷ Soikkeli 2018, 14–17.

⁷⁸ *Anastasia* 1997. Disney+ [32.16–33.30].

⁷⁹ *Anastasia* 1997. Disney+ [46.12–48.04].

⁸⁰ Soikkeli 2018, 14.

⁸¹ Soikkeli 2018, 106.

nostavat esille Anyan turvautuminen Dimitriin hänen nähtyänsä pahaa unta.⁸² Elokuvan juonellisuus korostuu sanattoman viestinnän avulla.

Fiktioin romanttinen tendenssi saa vahvistusta keskushahmojen rakkauden tunteiden epävarmuudesta, jossa kuitenkin aatellisnaisen ja tavallisen herrasmiehen välinen rakkaustarina mahdollistuu.⁸³ Ennen elokuvan lopun kulminaatiota, Anya saa tietää olevansa suuriruhtinatar ja löytäneensä perheensä. Dimitri puolestaan päättää jatkaa matkaansa, koska hän ei usko Anyan ja hänen välisten tunteidensa olevan oikein luokkaerojen takia. Mitä ilmeisimmin elokuvan tekijät rakensivat suuriruhtinattaren ja entisen kyökkipojan välille rakkaustarinaa, joka joutuu koetukselle, ja täten dramatisoi juonta ennen sen loppuhuipentumaa. Dramatisoinnin ja prinsessatarinan avulla herätettiin katsojien haaveet oman elämänsä prinssistä sekä houkuteltiin heitä eläytymään juoneen. Samalla elokuvaan tuotiin vastapainoa Anyan perheen löytymisen onnellisuuteen.

Elokuva huipentuu loppukohtaukseen, jossa Dimitri palaa Anyan luokse tämän kohdatessa Rasputinin.⁸⁴ Loppuhuipentuma varmistaa hahmojen tunteet toisiaan kohtaan ja saa Anyan luopumaan prinsessaelämästään Dimitrin vuoksi. Kohtaus tuo esille, miten tärkeää juonelle ovat mahdottomat tapahtumat ja niiden voittaminen yhdessä, koska ne lopulta saavat hahmot myöntämään tunteensa. Vastoinkäymiset myös vievät elokuvaa eteenpäin ja tarjoavat katsojille Hollywood-romanssin.⁸⁵ Hollywood-romansseille onkin ominaista yllättävä kohtaaminen, tunteiden hiljalleen nouseminen, vastoinkäymisten voittaminen yhdessä sekä onnellinen loppu, joka saattaa parin yhteen. Anyan ja Dimitrin romanssi huipentuu ajatukseen, jossa kyökkipoika ja suuriruhtinatar saavat onnellisen lopun voitettuaan elokuvan antagonistin ja löydettyään päähenkilön perheen.

Elokuvan loppuratkaisu saa myös katsojien huomion kiinnittymään elokuvan yhteen keskeiseen viestiin. Onnellinen lopetus leikittelee mahdollisuudella, että Anastasia Romanova selvisi teloituksesta, päätti jättää suuriruhtinatar elämänsä ja elää onnellisena puolisonsa kanssa jossakin päin maailmaa. Se saa katsojat unohtamaan tosiasian, että Venäjän viimeisen tsaarin nuorin tytär kuoli yhdessä perheensä kanssa Jekaterinburgissa bolsevikkien teloitettua heidät heinäkuussa 1918. Romanssin tarkoitus on kiinnittää lisää huomiota Anyaan ja Dimitriin, heidän välisiin tunteisiinsa sekä elokuvan taustalla tapahtuviin asioihin, jotta

---

⁸² *Anastasia* 1997. Disney+ [52.38–52.51].

⁸³ Soikkeli 2018, 15, 199.

⁸⁴ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.21.26].

⁸⁵ Soikkeli 2018, 15–20.

elokuvan uskottavuus kasvaisi. Päätelen, että tämän avulla elokuvan tekijät ovat pyrkineet rakentamaan kokonaisuuden, joka puhuttelee Disney-aikakauden ihailijoita ja lapsiperheitä, sekä rakentaa myyttiä.

3.2 Musiikki – tunteiden tulkki

Myös musiikki rakentaa mielikuvia Anastasia Romanovan selviytymisestä sekä vahvistaa myytin kehittymistä. Musiikki luo tunnelmaa, tuo esille tarinalle tärkeitä asioita ja vetoaa elokuvan katsojien tunteisiin. Elokuva tuo myös musiikin avulla esille tarinalle merkittäviä asioita. Kohtauksessa, jossa päähenkilö⁸⁶ esittää kappaleen ”Once Upon a December”⁸⁷ Anya menee hylättyyn Talvipalatsiin etsimään Dimitriä saadakseen väärennetyn matkustusluvan Pariisiin, mutta kohtaa joukon muistoja unohtamastaan paikasta ja ihmisistä.⁸⁸ Kappale viestii, että elokuvan päähenkilön identiteetti on hukassa eikä hän ymmärrä, miten paljon hän kaipaa perheensä lämpöä ja tietoa siitä, kuka hän on. Musiikin avulla tuodaan siis esille päähenkilön tunteita, joita ei muuten saada välittymään katsojille.⁸⁹ Soikkelin mukaan musiikki toimii tunteiden tulkkina elokuvassa samalla vahvistaen elokuvan henkilöiden luonteenpiirteitä, taustatietoja ja tunnelmaa.⁹⁰ Kyseiseen kohtaukseen on myös liitetty animaation avulla vallankumousta ja Anyan muistinmenetystä edeltäneet Romanovien 300-vuotisjuhlien tanssiaiset, joissa tsaaripari on onnellisena lastensa kanssa.⁹¹ Tulkintani mukaan musiikkia ja grafiikkaa yhdistelemällä elokuvan tekijät vetoavat katsojien tunteisiin ja luovat tunnelmaa, joka herättää vahvaa sympatiaa. Sympatian lisäksi kohtauksessa korostetaan haikeuden ja perheen hajoamiseen liittyviä tunteita, joiden tavoite on saada katsojat unohtamaan todellisuus.

Tulkintani mukaan elokuvan tekijöiden tavoite oli viedä katsojien huomio pois todellisuutta vääristävästä yksityiskohdista, joita oli muokattu elokuvan juonta tukevammiksi sekä lisätä tosiasioita häivyttäviä tekijöitä, kuten musiikkia. Kappale ”Paris Holds the Key to Your Heart”⁹² korostaa Pariisin iloisuutta ja onnellisuutta nostamalla esille tanssia, taidetta, laulua ja rakkauden teemaa.⁹³ Korostamalla onnellisuutta herättäviä tunteita, kappale häivyttää

---

⁸⁶ Kappaleiden esittäjinä toimivat eri henkilöt kuin hahmojen ääninäyttelijöinä. Kyseisen kohdan laulaa Liz Callaway. *Anastasia* 1997. Disney+ [18.20–20.43].

⁸⁷ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.31.28].

⁸⁸ *Anastasia* 1997. Disney+ [18.01–20.42].

⁸⁹ Soikkeli 2018, 106.

⁹⁰ Soikkeli 2018, 112–113.

⁹¹ *Anastasia* 1997. Disney+ [19.35–20.29].

⁹² *Anastasia* 1997. Disney+ [1.31.37].

⁹³ *Anastasia* 1997. Disney+ [58.40-1.01.36].

tosiasiaa siitä, että Anastasia Romanova ei koskaan päässyt isoäitinsä leskikeisarinna Maria Fjodorovnan luo, koska hän ei selviytynyt Jekaterinburgin teloituksesta sekä sen, että leskikeisarinna asui todellisuudessa Venäjältä paon jälkeen entisessä synnyinmaassaan Tanskassa, eikä Ranskassa, kuten elokuva antaa ymmärtää. Laulu sitoo katsojien tunteet perheen yhdistymiseen, onnellisuuteen ja Pariisiin kaupunkina, vähentäen faktojen merkitystä. Soikkelin sanoin musiikin tavoitteena on ohjata katsojien huomio kohti erilaisia tunnekokemuksia, jotka vahvistavat elokuvan tekijöiden päämääriä.⁹⁴ Mitä ilmeisimmin näiden tunnekokemusten avulla elokuvan tekijät rakentavat elokuvan myytinomaisuutta.

Myös kappaleiden sisältöjen avulla elokuva viittaa Anastasian selviytymistarinaan. Kappale ”A Rumor in St. Petersburg”⁹⁵ tuo esille, miten Pietarissa elää huhu kansan keskuudessa siitä, että yksi tsaarin tyttäristä jäi eloon ja että tämä tytär olisi Anastasia.⁹⁶ Kappale viestii, että tarina oli tuttu jo 1920-luvun Pietarissa ja se oli levinnyt läpi Venäjän. ”A Rumor in St. Petersburg”⁹⁷ tuo myös esille 1920-luvun Pietaria. Kappaleen mukaan Pietarissa on kylmä, ihmiset joutuvat tekemään töitä selvitäkseen ja leskikeisarinna Maria Fjodorovna on luvannut palkkion pojantyttäreensä takaisin saamisesta.⁹⁸ Kappale korostaakin sisältönsä avulla kontekstia ja vahvistaa samalla Anastasia Romanovan selviytymistarinaa.

Soikkelin mukaan musiikkia ja kappaleiden sisältöä voidaan pitää viesteinä yleisölle, joiden tavoitteena on liittää juoni osaksi nostalgisoitua aikakautta.⁹⁹ Myytinomaisuuden lisäämisen ohella musiikki sitoo myös Anastasian selviytymiskertomusta vahvemmin osaksi juonta ja sen tapahtumapaikkoja. Soikkelin mukaan musiikki myös täydentää elokuvaa emotionaalisesti ja ohjaa katsojille syntyviä tunteita.¹⁰⁰

3.3 Sadunomaiset mielikuvat ja elokuvan reseptio

Animaatioelokuvan tunnesidosten yhtenä elementtinä toimii sadunomaisuus. Sen avulla elokuvan tekijät vahvistavat juonta ja luovat siihen tunteita herättäviä kohtauksia. *Anastasia* tuo esille elokuvan sadunomaisuutta disneymäisten piirteidensä kautta, joita ovat elokuvan alussa tapahtuva tragedia, päähenkilön ja antagonistin välinen taistelu sekä elokuvan

---

⁹⁴ Soikkeli 2018, 115.

⁹⁵ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.31.28].

⁹⁶ *Anastasia* 1997. Disney+ [7.05–10.07].

⁹⁷ *Anastasia* 1997. Disney+ [1.31.28].

⁹⁸ *Anastasia* 1997. Disney+ [7.05–10.07].

⁹⁹ Soikkeli 2018, 122.

¹⁰⁰ Soikkeli 2018, 113.

onnellinen loppu. Näiden ohella juoni, jossa prinsessa menettää muistinsa ja perheensä, mutta löytää heidät ja itsensä uudelleen seikkailun kautta sekä lopulta myös rakastuu, tuo vahvasti esille Disneyn keskeisiä piirteitä. Elokuvien historiasta kirjoittaneen Juri Nummelinin mukaan Disney-elokuvien keskeisiä sisältöjä ovat sadut, joissa ihmishahmojen ja luonnonkuvauksen uskottavuus kohtaavat toisensa. Nummelinin mukaan sadunomaisuutta painotetaan myös disneymäisen kerronnan ja tyyliin avulla, koska niiden avulla korostetaan elokuvan viihteellisyyttä ja viehättävyyttä.¹⁰¹

Disneymäisyys nousee esille myös elokuvan toisen ohjaajan Don Bluthin vaikutuksesta. Hän erosi Disneystä ja rupesi sen jälkeen yhtiön yhdeksi merkittävimmäksi kilpailijaksi 1980- ja 1990-luvuilla. Eri vaiheiden kautta Bluth päätyi 20th Century Foxin tuotantotiimiin.¹⁰²

Väitetysti hän toi yhtiöön mukanaan Disney-vaikutteita. Näyttää siltä, että *Anastasia* pyrkii disneymäisyyden kautta vahvasti kohti viihteellisyyttä, ja sen takia elokuvan juoni perustuu historialliseen henkilöön ja hänen elämäänsä liittyvään tragediaan. Weymanin mukaan elokuva lisää viihteellisyyttään rakentamalla myyttiä uudenlaisen näkökulman kautta, ja tämän takia se hylkäsi juonestaan Anna Andersonin, otti mukaan Disneyn tyylipiirteitä ja vähensi lisää historiallisten faktojen roolia.¹⁰³

Vahvimmin elokuvassa sadunomaisuus korostuu päähenkilössä, josta on tehty sadunomainen korostamalla hänen energisyyttään, ohjauksen tarpeessa olemistaan ja tyytymättömyyttään elämäänsä.¹⁰⁴ Usein Disney-elokuvan tyytymätön päähenkilö lähtee korjaamaan elämäntilannettaan mentorin avulla. *Anastasia*-elokuvassa päähenkilö saa mentorin Dimitristä, joka auttaa hänet oikeaan paikkaan eli Pariisiin perheensä luo sekä voittamaan antagonistin eli Rasputinin.¹⁰⁵ Näiden piirteiden lisäksi elokuvan päähenkilö löytää rakkauden ja toteuttaa toiveensa eli löytää perheensä ja samalla myös itsensä.

Sen lisäksi, että päähenkilössä korostuu sadunomaisuus juonenkäänteiden kautta, on päähenkilössä myös paljon viitteitä yhteen Disneyn keskeisimpään prinsessaan: Tuhkimoon. Anya on kuvattu elokuvassa liberaaliksi, feministiseksi, vahvaksi, päättäväiseksi ja oman tahtonsa omaavaksi nuoreksi naiseksi.¹⁰⁶ Myös Tuhkimo on tämänkaltainen nuori nainen, koska hän onnistuu päivittäin tekemään äitipuolensa asettamat työt, olemaan ystävällinen ja

---

¹⁰¹ Nummelin 2015, 8, 18.

¹⁰² Nummelin 2015, 33; *Anastasia* 1997. Disney+ [1.26.56 ja 1.33.54].

¹⁰³ Weyman 2018, 41.

¹⁰⁴ Miller 2000, 47.

¹⁰⁵ Miller 2000, 47.

¹⁰⁶ Weyman 2018, 102–103.

lopulta myös äitipuoltaan uhmaten osallistumaan tanssiaisiin. Tuhkimossa on siis myös vahvan ja päättäväisen nuoren naisen piirteitä, kuten Anyassa. Anyan vahvuutta, päättäväisyyttä ja feministisyyttä tuovat esille hänen päätöksensä lähteä kohti Pariisia siitkin huolimatta, että hänellä on työpaikka kalatehtaassa. Anya pyrkii selvästi siis itse ottamaan vastuun omasta kohtalostaan. Vaikka Anya toimii itsenäisesti, saa hän myös apua Dimitriltä.¹⁰⁷ Myös Tuhkimo muuttaa elämänsä suunnan eläinten ja hyvän haltijattaren avulla. Anyaa ja Tuhkimoa yhdistävät myös mahdollisuudet rakastua ja toimia omassa elämässään haluamallaan tavalla. Siinä missä Anya luopuu prinsessan elämästään rakastuessaan, Tuhkimo saa prinsessaelämän mennessään naimisiin prinssin kanssa.¹⁰⁸ Weymanin mukaan *Anastasia* onkin kuin tarina Disneyn saduista.¹⁰⁹

Anastasia sai kuitenkin paljon kritiikkiä sadunomaisuudestaan ja erityisesti disneymäisistä piirteistään. Arvostelujen kautta on mahdollista tehdä tulkintoja siitä, miten elokuva sijoittui viihdealalle ja mitä sen kriitikoiden mukaan uskottiin tarjoavan elokuvan katsojille. Esimerkiksi *The New York Timesiin* ja *The Washington Postiin* kirjoitettiin arvosteluja elokuvan julkaisuajankohtana marraskuussa vuonna 1997. *The New York Timesiin* kirjoittanut Stephen Holden arvostelee elokuvaa Disney-elokuvien matkijana, koska hän pitää *Anastasiaa* vahvana sekoituksena *Ihmema Ozista* (1939) ja *Tuhkimosta* (1950). Holden vertaa *Anastasia*-elokuvan antagonistia Rasputinia *Ihmema Ozin* Lännen ilkeään noitaan.¹¹⁰ Myös *The Washington Postiin* kirjoittanut Stephen Hunter pitää elokuvaa hyvin disneymäisenä ja hänen mukaansa elokuva ottaa vaikutteita esimerkiksi Disneyn elokuvasta *Prinsessa Ruusunen* (1959).¹¹¹ Arvosteluissa korostuvat näkemykset, että *Anastasia* tähtää kohti disneymäistä satutarinaa, joka pyrkii ottamaan liikaa vaikutteita vanhoista klassikoista.

Sen lisäksi, että Holden ja Hunter kritisivat elokuvan disneymäisyyttä, moittivat he myös kommunismin ja vallankumouksen vähäistä roolia juonessa. He kokevatkin, että elokuva on rakennettu valeeksi, joka tuo esille unelmaa, eikä todellisuutta.¹¹² Hunter kritisoi vahvasti myös Anyan muuttamista venäläisestä prinsessasta poptähti Cherin näköiseksi teiniksi. Anya-hahmo onkin rakennettu hyvin amerikkalaispiirteiseksi laihaan, solakan ja kauniiden piirteidensä kautta. Näiden ohella *The New York Timesiin* kirjoittanut Carey Goldberg kritisoi

---

¹⁰⁷ Weyman 2018, 104.

¹⁰⁸ Weyman 2018, 105.

¹⁰⁹ Weyman 2018, 91.

¹¹⁰ Holden 1997.

¹¹¹ Hunter, 1997.

¹¹² Holden 1997; Hunter 1997.

elokuvan historiallisten faktojensa virheellisyyttä sekä amerikkalaisten stereotyyppien tukemista.¹¹³ Elokuvan arvellaan pahentavan amerikkalaisten stereotyyppioita, ja siksi sitä pidetään persikkaisena valeena, joka nostaa esille kimaltelevan puolen venäläisestä myytistä amerikkalaisten arvojen kanssa.¹¹⁴ Kriitikoiden kehuja teos saa kuitenkin Pietarin Talvipalatsin, Pariisin ja niiden ympäristöjen kuvauksista kuin myös musiikkiosuuksistaan.¹¹⁵

---

¹¹³ Goldberg 1997; Hunter 1997.

¹¹⁴ Goldberg 1997; Holden 1997; Hunter, 1997.

¹¹⁵ Goldberg 1997, Holden 1997; Hunter 1997.

4 Yhteenveto

Animaatioelokuva *Anastasia* rakentaa siis eri elementtiensä avulla populaarifiktioksi muovattua tarinaa. Se tuo esille Anastasia- ja Rasputin-hahmojen, elokuvan tapahtuma-ajan eli 1900-luvun alun sekä elokuvan tapahtumapaikkojen avulla menneisyyttä koskevia näkemyksiä. Näillä keinoilla se luo myyttistä tarinaa. Näiden lisäksi Anastasia Romanovan selviytymistarinaa alleviivataan romantiikan, musiikin ja sadunomaisuuden avulla. Anya-hahmo vahvistaa suuriruhtinattaren selviytymistarinaa tuomalla esille yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia hahmon ja historiallisen henkilön välillä. Myös Anastasia Romanovana esiintyneet henkilöt ja erilaiset muistot, joita päähenkilö kokee läpi elokuvan suuriruhtinattaren lapsuudesta, luovat tarinaa. Päähenkilön tavoin myös Rasputin-hahmoa tyypitellään korostamalla yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia historiallisen henkilön ja hahmon välillä. Tulkintani mukaan elokuvan tekijät rakentavat yhteneväisyyksiä, jotta hahmo voidaan vahvemmin sitoa historialliseen henkilöön, ja tätä kautta luoda juoneen myyttinen pahuuden ilmentymä. Eroavaisuuksia vahvistamalla tekijät ovat puolestaan vahvistaneet antagonistin kautta myyttiä sekä luoneet draaman kaarta elokuvalle.

Myös elokuvan ajallinen konteksti ja tapahtumapaikka kehittävät mielikuvia tapahtumista käyttämällä historiallisia paikkoja sekä muokkaamalla vuosilukuja elokuvan juonelle sopivammiksi. Mitä ilmeisimmin korostamalla Pietarin ja Pariisin sekä vuosien 1916 ja 1926 välisiä eroja, elokuvan tekijät lisäävät elokuvan uskottavuutta, ja tätä kautta rakentavat populaaria myyttiä. Rakkaus puolestaan luo elokuvaan historiallisia mielikuvia lisäämällä draaman kaarta. Läpi elokuvan kehittynyt rakkaustarina elokuvan sivujuonena saa katsojat kiinnittämään huomiotaan elokuvan alun vastoinkäymisiin, keskikohdan herääviin tunteisiin sekä lopun onnellisuuteen, jonka myötä elokuvan uskottavuus syventyy. Tulkintani mukaan elokuvan tekijät korostavat elokuvan uskottavuutta ja juonta, jotta myyttiin eläytyminen ja uskominen olisi helpompaa.

Myös elokuvan musiikki ja kappaleiden sanoitukset vievät huomiota pois tosiasioista vetoamalla katsojien tunteisiin. Musiikki herättää katsojien tunnekokemuksia, tuo esille kontekstia sekä nostaa esille sanomatta jätettyjä asioita samalla kasvattaen teoksen uskottavuutta. Elokuvan sadunomaisuus sen sijaan lisää juoneen prinsessatarinan ja korostaa sen disneymäisiä piirteitä. Sadunomaisuus tulee myös vahvasti esille elokuvan päähenkilön avulla. Elementit pyrkivät myös häivyttämään historiallista tietoa ja keskittämään katsojien huomion kohti mahdollisuutta Anastasia Romanovan selviytymisestä Jekaterinburgin

teloituksesta vuonna 1918. 20th Century Fox hyödynsi Venäjän historiaan liittyvää tarinaa ja muokkasi siitä omiin tarkoituspärsänsä rakennetun viihdetuotteen. Tarinan epäselvyydet houkuttelivat viihdeteollisuutta tekemään elokuvasta tulkintoja ja keräämään niistä merkityksiä todellisuudesta. Tämän takia tarina mytologisoitui ja siitä muovautui historiakulttuuria, joka kerää itseensä merkityksiä. Populaari myytti on ymmärrettävissä viihdeteollisuuden kontrolloimana viestinä ja tarinoiden muokkauksena, joka pystyy omimaan kerrontaansa aineksia historiasta ja keksimään uutta. Vanhaa ja uutta yhdistelee esimerkiksi myyttisen pahuuden ilmentymä, Rasputin.

Aiheen tutkimista voi avartaa laajentamalla tutkimusaineistoa ja tutkimuskysymyksiä. Aihetta laajentamalla olisikin mahdollista tarkastella myytin rakentumista ja leviämistä elokuvan jälkeen. Tällöin voi pohtia esimerkiksi elokuvan roolia aiheen kiinnostuksen lisääntymiseen sekä sitä, miten kahden viimeisen Romanovin perheen jäsenen ruumiiden löytyminen vuonna 2007 vaikutti elokuvaan esimerkiksi sen suosion tai myynnin kautta. Näkökulma olisi hyvin mielenkiintoinen, koska kahden viimeisen Romanov-perheen jäsenen ruumiiden löytyminen kiinnitti huomiota sukuun ja heihin liittyviin populaarikulttuurin tuotteisiin. Näiden lisäksi olisi mielenkiintoista perehtyä elokuvan esille tuomiin piiloviesteihin ja poliittisiin viittauksiin ja niiden merkityksiin, koska elokuva tuo esille suopeutta Nikolai II kohtaan sekä vallankumouksen symbolisuutta vihreiden olentojen¹¹⁶ hyökkäysten avulla. Vihreät olennot saavatkin elokuvan vallankumouksen näyttämään pahojen henkien tekemältä, eikä bolševikkien toiminnan ja kansan tyytymättömyydestä syntyneeltä. Merkityksiä pohtimalla elokuvasta avautuisi uudenlaisia näkökulmia, jotka toisivat esille myös 1990-luvun poliittista kontekstia.

---

¹¹⁶ Pahoja henkiä, joita Rasputin saa elokuvassa avukseen toteuttamaan kostoaan Romanovin perheen tuhoamiseen. *Anastasia* 1997. Disney+ [4.05–4.34].

Lähteet

Alkuperäisaineisto

Analysoitu teos

Anastasia. Sk: Susan Gauthier, Bruce Graham, Bod Tzudiker & Noni White. O: Don Bluth & Gary Goldman. N: Meg Ryan (Anastasia/Any), John Cusack (Dimitri), Kelsey Grammer (Vladimir “Vlad” Vasilovich), Christopher Lloyd (Rasputin) & Angela Lansbury (Maria Fjodorovna). Le: Bob Bender & Fiona Trayler. M: David Newman. Based on Anastasia by Arthur Laurents & Anastasia by Marcelle Maurette. T: 20th Century Fox / Don Bluth & Gary Goldman. E: 21.11.1997. Yhdysvallat. Disney+:ssa kesto 96 min. DVD sisältää viitatus Making of -koosteen, mahdollisesti vuodelta 1997.

Elokuva-arvostelut

Goldberg, Carey: After the Revolution, Comes ‘Anastasia’ the Cartoon. *The New York Times* 9.11.1997. Verkkoartikkeli.

<https://www.nytimes.com/1997/11/09/movies/after-the-revolution-comes-anastasia-the-cartoon.html> [Haettu 28.2.2024].

Holden, Stephen: Film Reviews; A Feeling We’re Not in Russia Anymore. *The New York Times* 14.11.1997. Verkkoartikkeli.

<https://www.nytimes.com/1997/11/14/movies/film-review-a-feeling-we-re-not-in-russia-anymore.html> [Haettu 28.2.2024].

Hunter, Stephen: ‘Anastasia’: A Magical Ride Unfettered by Facts. *The Washington Post* 21.11.1997. Verkkoartikkeli.

<https://www.washingtonpost.com/archive/lifestyle/1997/11/21/anastasia-a-magical-ride-unfettered-by-facts/df9f38b-ee01-44ce-81cf-fac983f8a179/> [Haettu 28.2.2024].

Tutkimuskirjallisuus

Barthes, Roland: Mytologioita. Alkuteos: *Mythologies* (1957). Käänt. Panu Minkkinen. Gaudeamus, Helsinki 1994.

Figes, Orlando: Vallankumouksen Venäjä 1891–1991. Alkuteos: *Revolutionary Russia, 1891–1991* (2014). Käänt. Kalevi Suomela. Kustannusosakeyhtiö Siltala, Helsinki 2021.

Knollmueller, Marit: Anastasia(s): Cinematic Resurrections of an Imperial Grand Duchess 1928–1997. *History to Life Through Film: The Art of Cinematic Storytelling*. Ed. Kathryn Morey. Rowman & Littlefield, Maryland 2014.

<https://books.google.fi/books?id=B3lfAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=fi#v=onepage&q&f=false> [Haettu 23.2.2024].

Lehtisalo, Anneli: *Kuin elävinä edessämme. Suomalaiset elämäkertaelokuvat populaarina historiakulttuurina 1937–1955*. Suomalainen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2011.

Miller, Marc: *Of Tunes and Toons: The Movie Musical in the 1990s*. *Alkuteos Film Genre 2000: New Critical Essays*. Ed. Wheeler Winston Dixon. State University of New York Press, Albany 2000.

<https://books.google.fi/books?id=i1RGbylrJHMC&printsec=frontcover&hl=fi#v=onepage&q&f=false> [Haettu 23.2.2024].

Nummelin, Juri: *Animaatioelokuvan lyhyt historia*. Tarke kustantamo, Turku 2015.

Rappaport, Helen: *The Romanov Sisters: The Lost Lives of the Daughters of Nicholas and Alexandra* (2014). ST. Martin's Griffin, New York 2015.

Smith, Douglas: *Rasputin*. MacMillan, London 2016.

Soikkeli, Markku: *Rakkauselokuvan käsikirja*. Avain, Helsinki 2018.

Wells, Haley: *Legens Over Truth: The Mystery of Grand Duchess Anastasia Romanov*. *Vulcan Historical Review* (25) 9/2021, 25-38.

<https://digitalcommons.library.uab.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1024&context=vulcan> [Haettu 13.2.2024].

Weyman, Jennifer E.: ” *The Biggest Con in History*”: *American Myth-Making in the Stage and Screen Adaptations of Anastasia*. Master of Arts thesis. University of Maryland 2018.

<https://api.drum.lib.umd.edu/server/api/core/bitstreams/e2a23fa2-0e2a-412f-b6c4-26e6b10b2aad/content> [Haettu 5.2.2024].

Tietosanakirja-artikkelit

Britannica, 20th Century Studios. *Britannica* 28.3.2024. Verkkootikkeli.

<https://www.britannica.com/money/20th-Century-Studios> [Haettu 20.4.2024].